

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

КРАСІЛОВ АНДРІЙ ДМИТРОВИЧ

УДК 378.091 : [615.825 : 005.326.2] : 796.071.4 (043.3)

**РОЗВИТОК КІНЕЗІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Рибалко Петро Федорович,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
доцент кафедри теорії та методики
фізичної культури (м. Суми).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Приходько Володимир Васильович,
Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту,
завідувач кафедри теорії та методики
спортивної підготовки (м. Дніпро);

кандидат педагогічних наук, доцент
Куртова Галина Юріївна,
Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
доцент кафедри біологічних основ, фізичного
виховання, здоров'я та спорту (м. Чернігів).

Захист відбудеться 26 вересня 2020 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 21 серпня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Глобалізаційні процеси і розвиток інформаційних технологій впливають на організацію суспільного виробництва та його пріоритети, з-поміж яких одним із провідних сьогодні є запит на здоровий спосіб життя. Популярність таких суспільних інституцій, як центрів здоров'я та спортклубів, функціонування яких значною мірою орієнтоване на підтримку, зміцнення й відновлення фізичного здоров'я населення, обумовлює соціальний запит на підготовку фахівців фізичної культури і спорту (ФКіС), здатних до організації ефективної оздоровчої спортивної діяльності й рухової активності населення, розробки індивідуальних рухових фізичних навантажень для спортсменів, що в комплексі потребує розвитку кінезіологічної компетентності

Разом з тим карантинні заходи й обмеження групових форм навчання обумовлюють потребу врахування у професійній підготовці фахівців ФКіС диференційованого підходу, в основу якого покладено стан здоров'я, біометричні характеристики, рівень фізичного розвитку й фізичної підготовленості, індивідуальні психічні особливості тощо. Урахування зазначених характеристик безпосередньо впливає на результат професійної підготовки фахівців ФКіС загалом й актуалізує проблему розвитку кінезіологічної компетентності на засадах диференційованого підходу.

Нормативну основу дослідження становлять концептуальні положення: Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.); Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 р.); Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.); Постанови Кабінету міністрів «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» (2017 р.); Закону України «Про освіту» (2017 р.); Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (1993р.) та ін.

Теоретична основа дослідження охоплює фундаментальні положення теорії систем та розвитку освітніх систем, концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутнього фахівця, психолого-педагогічні закономірності організації освітнього процесу, а також наукові праці, в яких:

- обґрунтовано положення сучасної філософії і методології професійної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.); визначено концептуальні основи професійної підготовки фахівців у галузі ФКіС (О. Ажиппо, Ю. Лянной, В. Приходько, О. Томенко та ін.); теоретичні й методичні засади формування фізичної культури (В. Бальсевич, Л. Матвеев, В. Столяров та ін.);

- схарактеризовано методичні аспекти підготовки фахівців фізичної культури і спорту (А. Гладишев, В. Пономарьов, О. Сайкіна та ін.), медикобіологічні аспекти фізичної культури і спорту (М. Волков, Я. Коц та ін.), розкрито специфіку реалізації диференційованого підходу у процесі фізичної підготовки (В. Арефьев, І. Глазирін, І. Боднар, Я. Кравчук, А. Уваров, та ін.);

- досліджено рухові можливості людини в умовах навантаження різними фізичними вправами та окремими спеціально спрямованими руховими діями з метою виявлення стану моторики (М. Носко, В. Кашуба, З. Озеров та ін.) та діагностики рухових можливостей (В. Романенко, Л. Сергієнко та ін.);

– виявлено особливості процесу оволодіння складними біомеханічними рухами, характерними для гімнастичних вправ (Ю. Гавердовський та ін.), для стійкості та балансування тіла людини (С. Ткаченко, О. Філоненко та ін.), визначення показників швидкісних рухових дій (С. Гаркуша, В. Худик та ін.);

– обґрунтовано вплив рухової активності на формування основ здоров'я у процесі фізичного виховання (Г. Куртова, М. Огієнко, О. Почтар та ін.), біометрії рухових дій людини (М. Носко, О. Архіпов та ін.), у сфері космічних досліджень з метою надання рекомендацій щодо рухової активності космонавтів (А. Лапутін, Л. Каденюк та ін.).

Проблема формування й розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС має фрагментарне вирішення в українських (Ю. Петренко досліджувала формування кінезіологічної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС) та закордонних розвідках (М. Хас (M. Haas), К. Хонц (K. Honts), Д. Петерсон (D. Peterson), В. Коренберг (V. Korenberg), які вивчали кінезіологічні показники рухової активності фахівців у контексті прикладної кінезіології). Проблема ж розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС на засадах диференційованого підходу не була предметом окремих досліджень.

Актуальність означеної проблеми обумовлена *суперечностями*, що виникають, зокрема, між:

– соціальним запитом на фахівців фізичної культури і спорту, здатних до реалізації професійної діяльності на засадах кінезіології, та недостатнім рівнем розвитку у майбутніх фахівців кінезіологічної компетентності;

– потребою залучення диференційованого підходу в професійній підготовці фахівців ФКіС та його фрагментарним урахуванням для розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС;

– об'єктивною потребою розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС на засадах диференційованого підходу та відсутністю ефективних педагогічних умов, що його забезпечують.

Отже, соціальна значущість проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу, її недостатня теоретична й практична розробленість, потреба вирішення означених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Проблема дослідження пов'язана з тематичним планом науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичної культури Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка за темами: «Підвищення рівня здоров'я і фізичної підготовленості різних груп населення засобами фізичної культури» (номер державної реєстрації 0111U005736, 2013-2015 рр.) та «Теоретичні та методичні основи фізкультурної освіти різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U000900, 2016-2020 рр.), де автором визначено педагогічні

умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (протокол № 2 від 22 вересня 2014 року).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1) виявити стан розробленості проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу в педагогічній теорії і практиці;

2) схарактеризувати поняттєвий апарат дослідження, описати структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту,

3) визначити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу;

4) розробити критерії і показники для визначення рівнів розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту;

5) експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

Для реалізації мети дослідження і вирішення поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні*: *аналіз та систематизація* наукових джерел з метою виявлення стану розробленості проблеми дослідження, узагальнення практичного досвіду щодо формування й розвитку кінезіологічної компетентності; *термінологічний аналіз* для визначення сутності і змісту ключових дефініцій дослідження; *структурно-логічний аналіз* для визначення компонентів, критеріїв, показників та характеристики рівнів розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту; *класифікація, аналогія, індукція, дедуція* з метою визначення педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу; *педагогічне моделювання* з метою розроблення моделі розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу;

– *емпіричні*: *анкетування, педагогічний експеримент* (констатувальний та формувальний) для перевірки ефективності визначених педагогічних умов

розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу; *експертне оцінювання* для ранжування і виокремлення ефективних педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу; *тестування* (дидактичне та психодіагностичне) для визначення рівнів розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу;

– *статистичні*: метод експертної оцінки (критерій Кендала) для обґрунтування вибору педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу; методи описової статистики, критерій однорідності Пірсона і критерій оцінки середніх Стюдента з метою опрацювання результатів педагогічного експерименту та обґрунтування вірогідності отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження є у тому, що:

– *вперше визначено та науково обґрунтовано* педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу: 1) стимулювання мотивації до розвитку рухових якостей через організацію систематичного відкритого моніторингу індивідуальних досягнень кожного; 2) поєднання індивідуального характеру засвоєння кінезіологічних знань з колективною організацією навчальної діяльності студентів через диференціацію змісту навчання; 3) інтеграція інноваційних видів рухової активності та варіативних дидактичних матеріалів через індивідуалізацію навчально-тренувального процесу;

– *розроблено і теоретично обґрунтовано* модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу, яка ґрунтується на сукупності загальнодидактичних і специфічних принципів, спирається на визначені педагогічні умови та передбачає удосконалення змісту професійної підготовки через використання форм, методів і засобів навчання, що враховують біологічні, гендерні, соціальні, анатомічні, фізіологічні, фізичні і психологічні характеристики особи та групи в цілому;

– *уточнено* сутнісні характеристики понять «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту», «диференційований підхід у розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС», «розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту»;

– *описано* структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у єдності мотиваційного, діяльнісно-когнітивного та рефлексивного компонентів; *розроблено* діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів (низький, середній, високий) розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, який містить критерії (потребовий, практично-предметний і поведінковий) та показники (потреба розвитку кінезіологічної компетентності, обсяг кінезіологічних знань,

рівень кінезіологічних умінь, методичні навички розвитку кінезіологічних умінь, рефлексія) з відповідним комплексом діагностичних методик,

– *удосконалено* зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, що спрямовані на розвиток кінезіологічної компетентності на засадах диференційованого підходу;

– *подальшого розвитку* набули наукові положення щодо застосування атлетизму та силових видів спорту для розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці навчально-методичного комплексу з дисципліни «Силові види спорту» (робочі програми, практичні і лабораторні заняття, дидактичні матеріали), навчальних посібників «Організаційно-управлінські умови розвитку неолімпійського спорту на Слобожанщині», «Силові види спорту», «Основи теорії атлетизму», «Пауерліфтинг» для майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Матеріали дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками для вдосконалення теорії і практики професійної підготовки фахівців ФКіС, організації самостійної, індивідуальної роботи, при створенні навчальних посібників, методичних рекомендацій з професійно орієнтованих дисциплін, студентами у процесі підготовки науково-дослідних та кваліфікаційних робіт, наукових і творчих проєктів, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців ФКіС.

Основні положення та результати дослідження упроваджено в освітній процес Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (довідка №68-01 від 22.10.2019 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка №476/12 від 18.11.2019 р.), Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (довідка №214/01 від 27.01.2020 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка №1359 від 20.02.2020 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка №691 від 21.02.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наведені в дисертації результати отримані автором самостійно. У спільних публікаціях автором: обґрунтовано передумови виникнення фізичного виховання молоді з урахуванням національних традицій [1; 7; 10]; описано особливості силової підготовки [2]; методичні аспекти розвитку силових якостей спортсменів [8; 9; 11; 13; 17]; узагальнено досвід застосування інноваційних технологій для фізичного виховання молоді [18]; описано пауерліфтинг як силовий вид спорту [19; 20].

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати проведеного дослідження апробовані на наукових заходах різних рівнів, зокрема, міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів» (Суми, 2013 р.), «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення» (Суми, 2017 р., 2019 р.), «Україна майбутнього: сучасні тенденції інноваційного розвитку» (Суми, 2019 р.), «Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці,

бізнесі» (Бердянськ, 2019 р.), «Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації» (Мелітополь, 2020) р.; *усеукраїнських* науково-практичних конференціях з міжнародною участю «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України» (Суми, 2012 р.), «Актуальні проблеми розвитку освіти в Україні» (Суми, 2018 р.); *усеукраїнській* науково-практичній конференції «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України» (Суми, 2010 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри теорії і методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (2015-2020 рр.).

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 20 наукових і навчально-методичних працях (із них 9 – одноосібні): 6 статей у фахових виданнях України, 1 стаття у закордонному виданні, 9 матеріалів апробаційного характеру, 2 праці, які д додатково відображають наукові результати дисертації та 2 навчально-методичні посібники.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (251 найменування, із них 13 – іноземними мовами) та 17 додатків на 73 сторінках. Дисертація містить 27 таблиць та 30 рисунків.

Загальний обсяг дисертації становить 311 сторінок, із них основний текст – 185 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, визначено завдання, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У *першому розділі* «**Теоретичні основи розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу**» виявлено стан розробленості проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу в педагогічній теорії і практиці, схарактеризовано поняттєвий апарат дослідження, описано структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Узагальнення і систематизація наукових розвідок (О. Ареф'єв, О. Атамась, М. Василенко, А. Деркач, В. Завацький, В. Кашуба, Ю. Лянной, В. Платонов, А. Проценко, Н. Степанченко, Л. Суценко та ін.) дозволили осмислити риси професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту: мотиваційно-ціннісні орієнтири, фізкультурно-спортивна діяльність, самодисципліна, самовиховання й самовдосконалення, які безпосередньо пов'язані із руховими вміннями, руховими навичками, фізичним розвитком та фізичною підготовленістю. Встановлено, що професійна підготовка майбутніх фахівців

ФКіС передбачає опанування біомеханічних основ рухової активності і ґрунтується на засвоєні знань з дисциплін природничо-наукового циклу та формуванні рухових умінь і навичок як складників кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС.

На основі термінологічного аналізу понять «кінезіологія», «компетентність», «професійна компетентність», узагальнення вимог до результатів професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС, до кінезіології як навчальної дисципліни, що інтегрує спортивну медицину, фізіологію, морфологію, біомеханіку, біоергономіку, теорію спортивної підготовки і оздоровчу фізичну активність людини (В. Бальсевич, М. Бернштейн, Т. Круцевич та ін.), запропоновано тлумачення *кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту як складової професійної компетентності, що проявляється у поєднанні ціннісних поведінкових установок на раціональне виконання рухових дій і прагнення до фізичного розвитку й саморозвитку, спеціальних (кінезіологічних) знань і вмінь та методичних навичок їхнього розвитку в себе та інших, а також навичок рефлексії щодо оцінки ефективності рухової активності.*

Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС представлено як спеціально організований і компетентнісно орієнтований освітній процес, що ґрунтується на сприйнятті рухової активності як базової для фахівців ФКіС, а результатом є позитивна динаміка в рівнях сформованості кінезіологічної компетентності, що забезпечує ефективне виконання професійних обов'язків.

З урахуванням структурно-логічного аналізу встановлено структурні компоненти кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту: *мотиваційний; діяльнісно-когнітивний і рефлексивний.*

Систематизація та узагальнення науково-педагогічних праць (Г. Дорофеев, В. Крутецький, Л. Кузнецов, Ю. Курамшин С. Суворова, В. Фірсов та ін.) дали підстави охарактеризувати *диференційований підхід у розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС як комплекс організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на залучення майбутніх фахівців до рухової активності на основі обліку індивідуальних відмінностей щодо стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і фізичної підготовленості, мотивації до ефективної рухової діяльності, а також гендерних відмінностей, створення гомогенних груп та варіативність фізичної підготовки на основі цих особливостей.*

За результатами наукових розвідок встановлено, що основою для диференціації у галузі ФКіС слугують *біологічні, гендерні, соціальні, анатомічні, фізіологічні, фізичні, психологічні характеристики* особи і групи в цілому. Доведено, що диференційований підхід у професійній підготовці фахівців ФКіС та розвитку в них кінезіологічної компетентності зменшує небезпеку фізичних перевантажень, сприяє підвищенню оздоровчої ефективності занять фізичними вправами, міцному засвоєнню рухових навичок і вдосконаленню рухових якостей.

Таким чином, у першому розділі подано вирішення першого та другого завдань дослідження.

У другому розділі «Педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу» визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

За методом педагогічного моделювання розроблено модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу (рис. 1).

В основу розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу покладено *загальнодидактичні принципи* (індивідуалізації, міцності знань, умінь і навичок, доступності, свідомості, активності і самостійності, систематичності і послідовності, науковості, наочності, інтеграції), *низку принципів кінезіології* (функціонального аналізу рухових дій; структурності побудови системи рухів; цілісності дії; свідомої цілеспрямованості системи рухів) та *принципів підготовки фахівців ФКіС* (принцип гуманістичної орієнтації; принцип пріоритету потреб, мотивів та інтересів особистості; принцип всебічного розвитку особистості; принцип оздоровчої спрямованості; принцип індивідуалізації; принцип зв'язку фізичної підготовки з іншими видами діяльності; аксіологічний принцип; принцип студентоцентрованості).

Змістовим ядром моделі розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу виступають три *педагогічні умови* (сукупність обставин, передумов, що є необхідними й достатніми для розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки), які було визначено на основі методу експертної оцінки (критерії рівня компетентності експертів: значний досвід роботи; визнання колег; активна наукова діяльність; освіта за фахом; високий особистий статус).

Перша педагогічна умова – **стимулювання мотивації до розвитку рухових якостей через організацію систематичного відкритого моніторингу індивідуальних досягнень кожного**. Дотримання першої педагогічної умови передбачає: урахування загального культурно-освітнього рівня студентів через моніторинг навчальних досягнень кожного; задоволення індивідуальних запитів і потреб особистості майбутнього фахівця ФКіС; поєднання навчальних і виховних впливів через моніторинг спортивних досягнень; активізацію навчально-пізнавальної діяльності через моніторинг нахилів та інтересів кожного; заходи щодо усвідомлення студентами необхідності виховання та самовиховання, освіти і самоосвіти; створення на заняттях доброзичливих міжособистісних і групових взаємин, атмосфери співпереживання, співпраці, мотивації успіху.

Друга педагогічна умова – **поєднання індивідуального характеру засвоєння кінезіологічних знань з колективною організацією навчальної діяльності студентів через диференціацію змісту навчання**. Дотримання другої педагогічної умови передбачає удосконалення змісту дисциплін

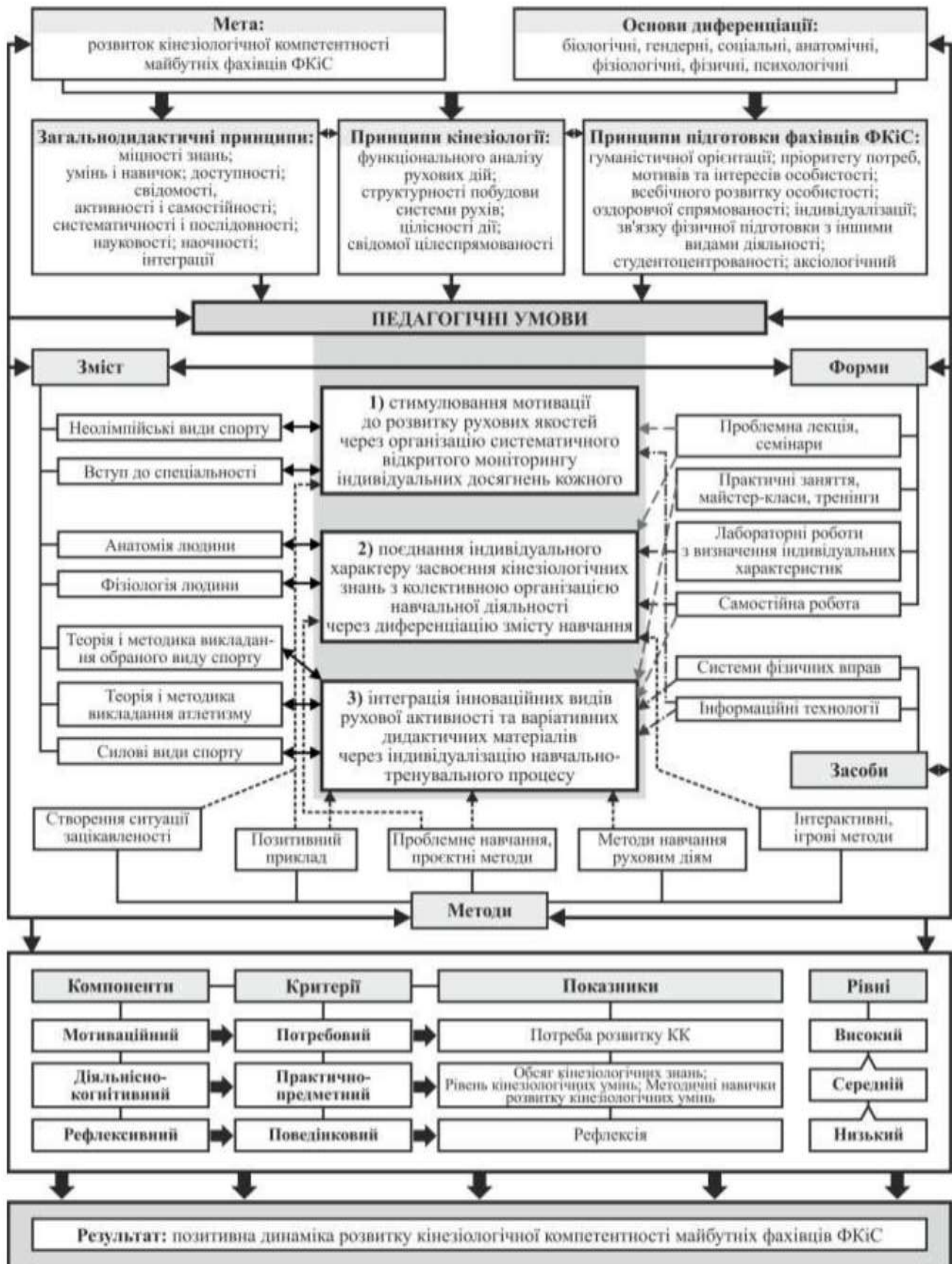

Рис. 1. Модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу

«Фізіологія людини», «Анатомія людини», «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» через урізноманітнення форм і засобів. У процесі їх викладання важливим є дотримання загальнодидактичних принципів та специфічних принципів підготовки фахівців ФКіС. Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС розглядається в межах професійної підготовки, зокрема, у процесі навчання таких дисциплін, як біологічні (анатомія з основами спортивної морфології, фізіологія людини, фізіологічні основи фізичної культури і спорту, біохімія, біомеханіка, екологія, безпека життєдіяльності) та медичні (гігієна, лікувальна фізична культура, масаж, основи медичних знань, валеологія). Їх опанування є завжди індивідуальним. Водночас в університетах поширені загалом групові форми навчання (лекції, лабораторні й практичні заняття, семінари), що ускладнює індивідуальне засвоєння кінезіологічних знань. Тому природною є диференціація змісту навчання за рівнями на основі біологічних і психологічних характеристик студентів.

Третя педагогічна умова – **інтеграція інноваційних видів рухової активності та варіативних дидактичних матеріалів через індивідуалізацію навчально-тренувального процесу**. Реалізація педагогічної умови потребує аналізу інноваційних видів рухової активності з метою їх рекомендації до опанування майбутніми фахівцями ФКіС з урахуванням не лише уподобань суб'єктів учіння, а й з огляду на біологічні, гендерні, фізичні, біологічні і психофізичні характеристики. Варіативність дидактичних матеріалів на основі інноваційних видів рухової активності, які використовуються для забезпечення індивідуалізації навчально-тренувального процесу, має сприяти формуванню здатності аналізувати кінематику та динаміку різних рухових дій, кількісно оцінювати біомеханічні характеристики тіла людини та рівень розвитку її основних рухових якостей, моделювати техніку і тактику рухової активності, зокрема, силової тощо.

Урахування педагогічних умов передбачає удосконалення *змісту*, використання традиційних та інноваційних *методів* (створення ситуації зацікавленості, проблемне навчання, позитивний приклад, інтерактивні, ігрові, проєктні, методи навчання руховим діям), *засобів* (системи фізичних вправ, ІТ) навчання та *форм* організації навчальної діяльності студентів (проблемна лекція, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи з визначення індивідуальних характеристик, майстер-класи, тренінги, самостійна робота).

Результатом реалізації моделі є позитивна динаміка розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Таким чином, у другому розділі подано вирішення третього завдання дослідження.

У *третьому розділі* «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу» розроблено критерії і показники для визначення рівнів розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту; експериментально перевірено ефективність педагогічних умов розвитку

кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу.

За результатами структурно-логічного аналізу категорії «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту» та її компонентів розроблено діагностичний інструментарій: *потребовий критерій* (показник – потреба розвитку кінезіологічної компетентності), *практично-предметний критерій* (показники – обсяг кінезіологічних знань; рівень кінезіологічних умінь; методичні навички розвитку кінезіологічних умінь), *поведінковий критерій* (показник – рефлексія).

Методиками оцінки показників обрано: методика визначення потреби у досягненні успіху (Ю. Орлов) для визначення потреби розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх ФКіС, тестування (авторське) для визначення обсягу засвоєних кінезіологічних знань; індивідуальні завдання (тести-вправи для визначення координаційних здібностей) для визначення рівня кінезіологічних умінь; анкетування (авторське) для визначення методичних навичок розвитку кінезіологічних умінь та здатності до рефлексії.

На основі кількісних параметрів за кожним із показників схарактеризовано три рівні розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: низький, середній, високий.

Педагогічний експеримент тривав протягом 2015-2020 рр. у два етапи.

На першому етапі (2015-2017 рр.) проводили *констатувальний експеримент* з метою визначити стан розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу та педагогічні умови, що будуть забезпечувати такий розвиток.

За результатами опитування (анкетування) майбутніх фахівців ФКіС (190 осіб) було визначено чинники, які найбільшою мірою заважають розвитку кінезіологічної компетентності: відсутність заходів, які мотивують до розвитку рухової активності та поглиблення знань з техніки виконання спортивних рухів (64,74% опитаних); незначна кількість теоретичних занять (11,58% студентів), практичних занять з напрямів кінезіології (51,58% студентів); відсутність спрямованості змісту професійної підготовки на формування кінезіологічних знань та умінь (44,21% студентів).

Формувальному етапу (2018-2019) передували консультації та інструктажі-вебінари для викладачів, які були залучені до експериментальної роботи, щодо забезпечення успішності педагогічних умов у експериментальних групах.

З метою перевірки ефективності педагогічних умов було створено три експериментальні групи (ЕГ): у групі ЕГ-1 (86 студентів) впроваджувалася перша педагогічна умова; у групі ЕГ-2 (92 студенти) – друга; у ЕГ-3 (87 студентів) – третя. До контрольної групи (КГ) увійшло 90 студентів.

Реалізація *першої педагогічної умови* в ЕГ-1 вимагала стимулювання мотивації до розвитку рухових якостей через організацію систематичного відкритого моніторингу індивідуальних досягнень кожного. Найбільшого вираження ця умова отримала у процесі вивчення спецкурсу «Неолімпійські види спорту» та дисциплін «Вступ до спеціальності» і «Теорія і методика обраного виду спорту» (лекції та семінари з використанням інтерактивних

методів навчання, створенням ситуацій зацікавленості). Моніторингу були піддані навчальні досягнення кожного студента, його спортивні досягнення, фізична готовність (стан фізичних якостей, які необхідні для виконання дій, та гендерні ознаки), рівень рухового досвіду (фонд кінезіологічних знань, рухових вмінь та методичних навичок розвитку кінезіологічної компетентності), психічна готовність (особистісно-психічні чинники, що мобілізують рухові дії і відповідно визначають характер поведінки, рефлексія, нахили та інтереси).

Важливим було дотримання принципів гуманістичної орієнтації, пріоритету потреб, мотивів та інтересів особистості, всебічного розвитку особистості, оздоровчої спрямованості, аксіологічного принципу та принципу студентоцентрованості.

Для дотримання *другої педагогічної умови* в ЕГ-2 було вдосконалено зміст дисциплін «Анатомія людини», «Фізіологія людини», посилено міжпредметні зв'язки у напрямі вивчення біомеханіки, а також враховано індивідуальний характер засвоєння кінезіологічних знань у межах групового навчання.

Важливим для *другої педагогічної умови* було дотримання загальнодидактичних принципів у процесі групового навчання (лекції, лабораторні заняття з визначення індивідуальних характеристик фізичного розвитку) та використання проблемних, у т.ч. проєктних, методів.

Урахування *третьої педагогічної умови* обумовило потребу вдосконалення змісту дисциплін «Теорія і методика викладання атлетизму» та «Силові види спорту» (індивідуальні навчально-тренувальні заняття) через запровадження інноваційних видів рухової активності у силових видах спорту (бодіблдинг, пауерліфтинг, армрестлінг), вивчення яких відбувалося з дотриманням *специфічних принципів кінезіології* (функціонального аналізу рухових дій; структурності побудови системи рухів; цілісності дії; свідомої цілеспрямованості системи рухів). Розроблено навчальні посібники «Силові види спорту», «Основи теорії атлетизму» та варіативні дидактичні матеріали.

Виявлено ефективні засоби реалізації *третьої педагогічної умови*: систему фізичних вправ, а також інформаційні технології, завдяки яким створено банк навчальних відеоматеріалів для розвитку кінезіологічної компетентності.

Кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив успішність кожної з педагогічних умов (рис.2). Статистичний аналіз результатів педагогічного експерименту підтвердив, що у КГ усі емпіричні статистики були більшими за $t_{критичне} = 1,97$. У ЕГ-1 динаміка середніх є найкращою, що означає, що реалізація *першої педагогічної умови* найбільше сприяє розвитку мотивації студентів набувати кінезіологічних знань та умінь. Для показника «Обсяг кінезіологічних знань» у групах КГ і ЕГ-1, ЕГ-2, ЕГ-3 на рівні значущості 0,05 підтверджено подібність вибірок на початку експерименту і їх статистичну відмінність наприкінці, особливо у групі ЕГ-2 (69%), що пояснюємо реалізацією у цій групі *другої педагогічної умови*: використання інтерактивних і проєктних методів навчання, проведення лабораторних робіт з визначення індивідуальних характеристик фізичного розвитку людини, удосконалення змісту дисциплін «Анатомія людини», «Фізіологія людини» сприяли засвоєнню майбутніми фахівцями ФКіС знань про особливості будови рухового апарату та

моторики людини, біомеханічні характеристики рухового апарату людини та рухової діяльності, біомеханічне обґрунтування техніки і тактики різних видів рухової діяльності, зокрема, в силових видах спорту.

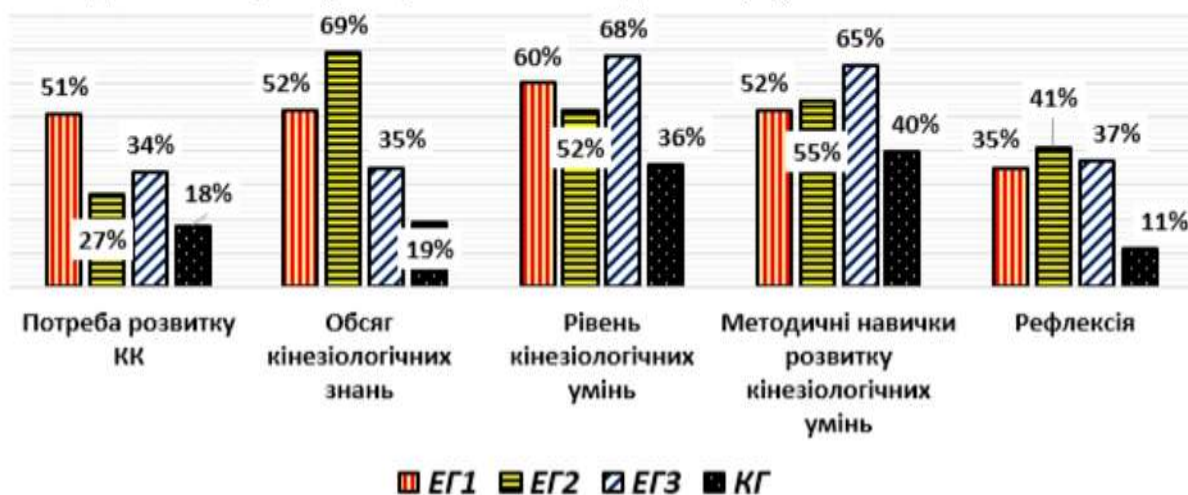

Рис. 2. Динаміка середніх за показниками

Встановлено, що у EG-3 найкращу динаміку зафіксовано для показника «Обсяг кінезіологічних умінь», що пояснюємо реалізацією третьої педагогічної умови: інтеграція занять силовими видами спорту (атлетизм і пауерліфтинг) з варіативними дидактичними матеріалами, що сприяло розвитку умінь аналізувати кінематику та динаміку рухових дій та моделювати біомеханічні характеристики індивідуальної тактики рухової активності, зокрема силової.

Для показників «Методичні навички розвитку кінезіологічних умінь» та «Рефлексія» в експериментальних групах зафіксована статистично однакова динаміка, яка є статистично більшою від KG, що пояснюємо врахуванням різних основ диференціації (біологічні, гендерні, анатомічні, фізіологічні, фізичні, психологічні характеристики) щодо особи і групи в цілому.

Таким чином, у третьому розділі подано вирішення четвертого і п'ятого завдань дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й практичне розв'язання проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. У процесі дисертаційного дослідження було вирішено усі поставлені завдання. Отримані результати дали змогу зробити такі висновки.

1. Визначено стан розробленості проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. За результатами проведеного аналізу та узагальнення науково-методичних праць встановлено, що кінезіологія як окрема наука у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту не розглядається, водночас потреба у формуванні теоретичних знань про раціональність та ефективність рухових дій та вмінь їх здійснювати на основі диференційованого підходу є важливою для формування професійної компетентності фахівців ФКіС, оскільки рухова активність та навчання її

ефективній реалізації є предметом їх професійної діяльності. Соціальний запит на фахівців ФКіС, здатних до реалізації професійної діяльності на засадах кінезіології, необхідність індивідуального підходу в їхній професійній підготовці та обмеженість уявлень про умови, що забезпечують розвиток кінезіологічної компетентності на засадах диференційованого підходу, визначили актуальність проведеного дослідження.

2. Схарактеризовано тезаурус дослідження. Кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту – це складова їх професійної компетентності, яка проявляється у поєднанні ціннісних поведінкових настанов на раціональне виконання рухових дій і прагнення до фізичного розвитку й саморозвитку, спеціальних (кінезіологічних) знань і вмінь та методичних навичок їхнього розвитку в себе та інших, а також навичок рефлексії щодо оцінки ефективності рухової активності). Структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту складає єдність мотиваційного, діяльнісно-когнітивного та рефлексивного компонентів.

Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту визначено як спеціально організований і компетентнісно орієнтований освітній процес, який базується на сприйманні рухової активності як базової для фахівців ФКіС і має своїм результатом позитивну динаміку в рівнях сформованості кінезіологічної компетентності, що забезпечує ефективне виконання професійних обов'язків.

Диференційований підхід у розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС слід сприймати як комплекс організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на залучення майбутніх фахівців ФКіС до рухової активності на основі обліку індивідуальних відмінностей в стані здоров'я, рівня фізичного розвитку і фізичної підготовленості, мотивації до ефективної рухової діяльності, а також гендерних відмінностей, створення на основі цих особливостей гомогенних груп та варіативність фізичної підготовки в цих групах.

3. Визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу: стимулювання мотивації до розвитку рухових якостей через організацію систематичного відкритого моніторингу індивідуальних досягнень кожного; поєднання індивідуального характеру засвоєння кінезіологічних знань з колективною організацією навчальної діяльності студентів через диференціацію змісту навчання; інтеграція інноваційних видів рухової активності та варіативних дидактичних матеріалів через індивідуалізацію навчально-тренувального процесу.

Урахування педагогічних умов передбачає розробку і реалізацію моделі розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу, яка потребує дотримання загальнодидактичних принципів, специфічних принципів кінезіології та принципів підготовки фахівців ФКіС, а також удосконалення змісту («Анатомія людини», «Фізіологія людини», «Вступ до спеціальності», «Теорія і методика викладання обраного виду спорту», спецкурси «Теорія і

методика викладання атлетизму», «Силові види спорту», «Неолімпійські види спорту»), використання традиційних та інноваційних методів (створення ситуації зацікавленості, проблемне навчання, позитивний приклад, інтерактивні, ігрові, проєктні, методи навчання руховим діям), засобів (системи фізичних вправ, IT) навчання та форм організації навчальної діяльності студентів (проблемна лекція, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи з визначення індивідуальних характеристик особи, майстер-класи, тренінги, самостійна робота).

4. Розроблено критерії і показники для визначення низького, середнього й високого рівнів розвитку кінезіологічної компетентності: потребовий (показник – потреба розвитку кінезіологічної компетентності), практично-предметний (показники – обсяг кінезіологічних знань, рівень кінезіологічних умінь; методичні навички розвитку кінезіологічних умінь), поведінковий (показник – рефлексія) критерії.

5. Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. Статистичний аналіз результатів педагогічного експерименту на рівні значущості 0,05 за кожним із показників підтвердив значну позитивну динаміку у експериментальних групах по відношенню до контрольної, причому встановлено, що перша педагогічна умова найбільше впливає на потребу розвитку кінезіологічної компетентності в межах мотиваційного компоненту, друга педагогічна умова – на обсяг кінезіологічних знань та рефлексію в межах діяльнісно-когнітивного і рефлексивного компонентів, третя – на рівень кінезіологічних умінь та методичні навички їхнього розвитку в межах діяльнісно-когнітивного компоненту. Також встановлено позитивний статистично значущий вплив на обсяг кінезіологічних знань за другою педагогічною умовою і між експериментальними групами, що підтверджує значно суттєвіший вплив другої педагогічної умови на розвиток кінезіологічної компетентності загалом.

Перспективними напрямками подальших досліджень бачимо: дослідження проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту в умовах магістратури, у системі підвищення кваліфікації, у процесі самонавчання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Леоненко А.В., Красілов А.Д. Передумови виникнення та розвиток фізичного виховання молоді на засадах національних традицій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Чернігів, 2018. Вип. 152. Т. 1. С. 105-107.

2. Харченко Р., Хоменко С., Красілов А., Рибалко П. Методика викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2019. №5(89). С. 183-194.

3. Красілов А.Д. Експериментальна перевірка моделі розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2020. № 70, Т. 2. С. 186-190.

4. Красілов А.Д. Суть і структура кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Педагогіка та психологія*. 2019. Вип. 61. С. 77-87.

5. Красілов А.Д. Роль і місце диференційованого підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Фізико-математична освіта*. 2018. Вип. 1(15). Ч. 2. С. 130-134.

6. Красілов А.Д. Модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 4(22). Ч. 2. С. 62-67.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

7. Krasilov A.D. About problem of development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports. *International Scientific Journal «Future Science: Youth Innovations Digest»*. 2019. Volume 3, Issue 3. P. 20-24.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Рибалко П.Ф., Красілов А.Д. Методичні аспекти розвитку сили. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 29-30 квітня 2010 р.). Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. Т. II. С. 202-205.

9. Рибалко П.Ф., Красілов А.Д. Організаційно-методичні основи секційних занять з пауерліфтингу. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України* : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених з міжнародною участю (м. Суми, 19-20 квітня 2012 р.). Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. Т. I. С. 196-201.

10. Леоненко А.В., Красілов А.Д., Лищенко А.В. Сучасна інтерпретація традицій української фізичної культури як старослов'янської системи фізичного виховання. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів* : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Суми, 18-19 квітня 2013 р.). Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. Т. II. С. 116-119.

11. Леоненко А.В., Красілов А.Д., Король С.В. Основні аспекти планування та організації навчально-тренувального процесу з пауерліфтингу. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Суми, 18-19 травня 2017 р.). Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2017. Т. II. С. 144-147.

12. Красілов А.Д. Значущість проблеми розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Актуальні проблеми розвитку освіти в Україні* : матеріали Всеукраїнської науково-

практичної конференції з міжнародною участю (м. Суми, 28 вересня 2018 р.). Суми, 2018. С. 79-81.

13. Леоненко А.В., Красілов А.Д., Загінайлова І.В. Формування навчально-тренувальних завдань у секційній роботі студентів засобами пауерліфтингу. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : матеріали ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Суми, 23-24 травня 2019 р.). Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019. Т. І. С. 65-69.

14. Красілов А.Д. Специфіка розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки. *Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку* : матеріали міжнародного науково-практичного форуму (м. Суми, 13-15 вересня, 2019 р.). Суми, 2019. С. 116-117.

15. Красілов А.Д. Про кінезіологічну компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту та її розвиток на засадах диференційованого підходу. *Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Бердянськ, 16-18 вересня 2019 р.). Бердянськ, 2019. С. 45-46.

16. Красілов А.Д. Про результати розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. *Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 14-15 січня 2020 р.). Мелітополь, 2020. С. 132-134.

Опубліковані наукові праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Балашов Д.І., Красілов А.Д. Пауерліфтинг (жим лежачи) : методичні рекомендації для студентів вузів фізкультурного спрямування. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2014. 70 с.

18. Леоненко А.В., Красілов А.Д. Застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей та молоді. *Молодий вчений* : науковий журнал. 2017. №3.1 (43.1) березень. С. 190-193.

Навчально-методичні посібники

19. Рибалко П.Ф., Красілов А.Д., Жуков В.Л. Силові види спорту : навчально-методичний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 108 с.

20. Рибалко П.Ф., Красілов А.Д., Жуков В.Л. Основи теорії атлетизму : навчально-методичний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 112 с.

АНОТАЦІЇ

Красілов А.Д. Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної

освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. – Суми, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу. Схарактеризовано сутність категорій «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців ФКиС», «розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКиС». Визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКиС на засадах диференційованого підходу, представлена авторська модель, що базується на урахуванні виділених умов та низці загальнодидактичних принципів, специфічних принципів кінезіології та підготовки фахівців ФКиС. Розроблено діагностичний інструментарій для визначення рівнів її сформованості. Проведено статистичний аналіз ефективності кожної з умов, за яким встановлено залежність їхнього впливу на компоненти кінезіологічної компетентності.

Ключові слова: кінезіологічна компетентність; розвиток кінезіологічної компетентності; майбутні фахівці фізичної культури і спорту; диференційований підхід; професійна підготовка; педагогічні умови; модель.

Красилов А.Д. Развитие кинезиологической компетентности будущих специалистов по физической культуре и спорту на основе дифференцированного подхода. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Сумской государственной педагогической университет имени А.С. Макаренко. – Сумы, 2020.

Диссертационное исследование посвящено проблеме развития кинезиологической компетентности будущих специалистов по ФКиС на основе дифференцированного подхода. Охарактеризована сущность категорий «кинезиологическая компетентность будущих специалистов по ФКиС», «развитие кинезиологической компетентности будущих специалистов по ФКиС». Определены и теоретически обоснованы педагогические условия развития кинезиологической компетентности будущих специалистов по ФКиС на основе дифференцированного подхода, представлена авторская модель, базирующаяся на учете выделенных условий и ряде общедидактических і специфических принципов кинезиологии и подготовки специалистов по ФКиС. Разработан диагностический инструментарий для определения уровней ее сформированности. Проведен статистический анализ эффективности каждого из условий и установлена зависимость их влияния на компоненты кинезиологической компетентности.

Ключевые слова: кинезиологическая компетентность; развитие кинезиологической компетентности; будущие специалисты по физической культуре и спорту; дифференцированный подход; профессиональная подготовка; педагогические условия; модель.

Krasilov A.D. Development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports on the basis of a differentiated approach. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of for candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. – Sumy, 2020.

The dissertation research is devoted to the problem of development of kinesiological competence of future specialists of physical culture and sports on the basis of differentiated approach.

Based on the results of the analysis and generalization of scientific and methodological work, we found that kinesiology as a separate science is not considered in the training of future specialists in physical culture and sports. The need for the formation of theoretical knowledge about the rationality and effectiveness of motor actions and the ability to carry them out on the basis of a differentiated approach is an important basis for the formation of professional competence of specialists.

Kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports is a component of their professional competence, which is manifested in a combination of the following components: value behavioral attitudes to the rational performance of motor actions and the pursuit of physical development and self-development, special (kinesiological) knowledge and skills and methodical skills of their development at themselves and at others, reflection skills to assess the effectiveness of motor activity). The structure of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports consists of motivational, activity-cognitive and reflexive components.

The development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports is a specially organized and competently oriented educational process, it is based on the perception of physical activity as basic for FC&S specialists and results in positive dynamics in the levels of kinesiological competence.

Differentiated approach in the development of kinesiological competence of future specialists FC&S is a set of organizational and pedagogical activities aimed at attracting future specialists FC&S to physical activity based on individual differences in health, level of physical development and physical fitness, motivation for effective physical activity, as well as gender differences, the creation of homogeneous groups based on these features and the variability of physical training in these groups.

Pedagogical conditions for the development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports on the basis of a differentiated approach: stimulating motivation for the development of motor skills through the organization of systematic open monitoring of individual achievements of each; combination of individual character of assimilation of kinesiological knowledge on the collective organization of educational activity of students through differentiation of the maintenance of training; integration of innovative types of motor activity and

variable didactic materials through individualization of the educational and training process.

We have developed a model for the development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports on the basis of a differentiated approach, which includes pedagogical conditions and requires compliance with general didactic principles, specific principles of kinesiology and principles of training FC&S, the modernize content, the use of traditional and innovative methods (creating a situation of interest , problem-based learning, positive example, interactive, game, project, methods of learning motor actions), teaching aids (systems of physical exercises, IT) and forms of organization of students' learning activities (problem-based lecture, seminars, practical classes, laboratory work on sharing individual personality characteristics, master classes, trainings, independent work).

We have developed criteria and indicators for determining low, medium and high levels of development of kinesiological competence: need criterion (indicator - the need for development of kinesiological competence), practical-subject criterion (indicators - the amount of kinesiological knowledge, level of kinesiological skills, methodological skills of kinesiological skills), behavioral criterion (indicator - reflection).

We tested the effectiveness of pedagogical conditions for the development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports on the basis of a differentiated approach. Statistical analysis of the results of the pedagogical experiment at the level of significance of 0.05 for each of the indicators confirmed the significant positive dynamics in the experimental groups in relation to the control. The first pedagogical condition affects the need for the development of kinesiological competence within the motivational component, the second pedagogical condition - the amount of kinesiological knowledge and reflection within the active-cognitive and reflexive components, the third - the level of kinesiological skills and methodological skills of their development within them. The second pedagogical condition has a positive effect on the amount of kinesiological knowledge within different experimental groups. This confirms the significant influence of the second pedagogical condition on the development of kinesiological competence in general.

Promising areas of further research are the study of the problem of development of kinesiological competence of future specialists in physical culture and sports in the conditions of master's degree, in the system of advanced training, in the process of self-education.

Keywords: kinesiological competence; development of kinesiological competence; future specialists in physical culture and sports; differentiated approach; professional training; pedagogical conditions; model.